

Hyte-tiedon laatu ei ole vain tekninen kysymys

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen – hyte-työ – tarvitsee laadukasta tietoa, mutta hyte-työssä tiedon arvo ei ratkea pelkästään sen oikeellisuudella tai teknisellä laadulla. Vaikuttava tiedolla johtaminen edellyttää, että tieto on päätöksenteon kannalta relevanttia, yhteentoimivaa ja yhteisesti tulkittavaa. HyteData 2.0 -projektissa Länsi-Uudellamaalla on kehitetty hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhteistä tietopohjaa ja tiedolla johtamisen käytäntöjä, joiden avulla rakennetaan laajempaa kuvaa väestön hyvinvoinnista ja kohdennetaan toimenpiteitä vaikuttavammin.

TEKSTI: MILLA KAJANNE JA HARRI LAIHONEN

Tiedon relevanssi, rakenne ja tulkittavuus

Hyte-työssä tiedon laatu ei ole vain tekninen kysymys. Kyse ei ole ainoastaan siitä, onko tieto oikeaa, ajantasaista tai yhteismitallista, vaan myös siitä, auttaako tieto muodostamaan yhteistä ymmärrystä ja tekemään tarkoituksenmukaisia valintoja.

Hyte-kontekstissa tämä korostuu. Vaikutukset näkyvät usein vasta pitkällä aikavälillä, tieto on hajallaan useiden toimijoiden välillä, ja samat indikaattorit voivat saada erilaisia tulkintoja eri näkökulmista. Esimerkiksi nuorten hyvinvointi-indikaattori voi näyttäytyä sivistystoimelle, sote-palveluille ja järjestötoimijalle täysin eri ilmiönä – vaikka luku on sama. Siksi ei riitä, että data on teknisesti kunnossa: tiedon on myös palveltava yhteisen tilannekuvan rakentamista ja oltava eri toimijoiden saavutettavissa.

Hyvinvointitiedolla tarkoitamme tässä tietoa, jonka avulla voidaan ymmärtää, seurata ja edistää ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointia sekä kohdentaa resursseja vaikuttavasti. Sen laatua voi jäsentää kolmen kysymyksen kautta.

Ensinnäkin kyse on **relevanssista**: vastaako tieto niihin kysymyksiin, joihin päätöksenteossa todella tarvitaan vastauksia? Kaikki mitattava tieto ei ole hyödyllistä, jos se ei auta suuntaamaan toimintaa.

Toiseksi kyse on **rakenteellisesta toimivuudesta**: onko tieto sellaista, että sitä voidaan yhdistää, vertailla ja hyödyntää yli organisaatorajojen? Hyte-työssä yhteinen tilannekuva rakentuu vain, jos eri lähteistä tuleva tieto on riittävän yhteentoimivaa.

Kolmanneksi kyse on **tulkittavuudesta**: ymmärrettäanko tieto tavalla, joka mahdollistaa yhteisen keskustelun ja johtopäätökset? Tieto ei puhu puolestaan vaan tarvitsee kontekstia, käsitteitä ja vuoropuhelua.

Näin ymmärrettynä hyte-tiedon laatu on samanlaisesti tekninen ja strateginen kysymys: se liittyy siihen, mitä pidämme tärkeänä, mitä valitsemme seurata ja saadaanko hajanaisesta tiedosta koottua yhteinen tilannekuva perusteltujen valintojen pohjaksi.

Vaikuttavuutta hyte-johtamiseen – HyteData 2.0 Länsi-Uudellamaalla

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen, alueen 10 kunnan, järjestöjen ja HUS-yhtymän yhteisessä HyteData 2.0 -projektissa 2025–2026 kehitetään hyte-tiedolla johtamista ja haetaan parempaa vaikuttavuutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisessa.

Projektin kantava ajatus on, että väestön hyvinvoinnin seuranta ja toimien vaikutusten arviointi edellyttää organisaatorajat ylittävää tietopohjaa (ks. kuva 1): yhteistä, monipuolista ja tulkittavissa olevaa tietoa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen palveluista. Projektissa on teknisiä ja juridisia osa-alueita, mutta keskeisesti kyse on yhteisen kielen, kulttuurin ja kyvykkyyksien rakentamisesta.

Käytännössä projekti on törmännyt kaikkiin alussa kuvattuihin laadun ulottuvuuksiin. Relevanssin osalta on jouduttu miettimään, mitkä indikaattorit tosiasiaa ohjaavat päätöksentekoa toimijoiden yhdyspinnoilla. Rakenteellisen toimivuuden osalta on

Vaikka toimijoilla on omat lakisääteiset tai sovitut tehtävänsä, on resurssiviisasta hahmottaa yhteistä tilannekuvaa ja suunnata toimenpiteitä sen mukaan.

tarkasteltu, miten eri lähteistä tuleva tieto saadaan yhdistettyä. Tulkittavuuden osalta on rakennettu yhteistä käsitteistöä ja vuoropuhelua.

Tiedon laatuun kytkeytyy myös sen saavutettavuus: keillä on hyte-tietoa ja mitkä tiedot ovat olennaisimpia päätöksenteossa hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen yhdyspinnoilla?

Kysymys on olennainen erityisesti kunnissa, joissa hyte-työ läpileikkaa toimintoja opetuksesta kaavoitukseen. Arjessa hyte voidaan silti nähdä omaksi kokonaisuudekseen, vaikka sen kytkös esimerkiksi alueen elinvoimaan on ilmeinen. Kyse on ennen kaikkea siitä, miten toiminnot ja toimialojen yhteistyö on järjestetty.

Julkisen sektorin rinnalla projektissa ovat mukana myös järjestöt, jotka seuraavat toimintansa tuloksia ja vaikutuksia esimerkiksi kävijämäärin, asiakastytyväisyyksilyin, osallisuusindikaattorein ja SROI-analyysin (*Social Return on Investment*). Tietoa kertyy järjestöille ja rahoittajille, mutta miten se saataisiin nykyistä yhteismitallisemmin yhteisiin hyte-raportteihin? Myös STEA-tiedon toisiokäyttö olisi kiinnostavaa.

Yhteiskehittämisen työpajoissa tunnistettiin julkisen sektorin hyte-työssä relevantiksi järjestötie-

Kuva 1. Vaikuttava hyte-johtaminen edellyttää yhteistä tietopohjaa (lähde: HyteData 2.0 -hanke).

doksi vaikutus- ja kokemustieto järjestötoiminnasta, järjestökentän kokonaiskuva myös palveluohjausta varten sekä arjen ilmiötieto, joka ei vielä näy sote-palveluissa eikä tilastoissa – tietoa, jota järjestöt tavoittavat matalan kynnyksen kohtaamisissa rekisteri- ja tilastotietojen rinnalla.

Kokeilujen kautta yhteiseen tilannekuvaan

Yksi konkreettinen tuotos projektissa on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen (LUVN) tiedolla johtamisen yksikön kanssa kehitetty Power BI -pohjainen hyte-raportti, jota jatkojalostetaan käyttäjäpalautteen mukaan. Espoon johdolla on toteutettu data-analyysipilotti nuorten syrjäytymisuhkien tunnistamiseksi; muut pilotit tuottavat kiinnostavia näkökulmia paitsi fokusilmiöihin myös tiedon laatuun ja yhdisteltävyyteen.

Länsi-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta ja alueen teemaverkostot ovat alkaneet kerätä ilmiötietoa julkiselle sektorille ja pohtia, miten hajanaisesta kokemus- ja ilmiötiedosta muodostetaan päätöksenteossa hyödynnettäviä tietosisältöjä. Pullonkaulana ovat tiedon hyödyntäminen, palautesilmukan puute ja vähenevät resurssit. Vaikuttava järjestöyhteistyö ei synny itsestään, vaan se edellyttää koordinointia, vastuita ja aikaa.

Alueellisen hyte-työn tueksi tarvittaisiin kansallisia malleja ja ohjausta järjestötiedon käyttöön osana hyte- ja sote-johtamista. Vaikka tietoa tuotetaan, sen toisiokäyttöä ja järjestöjen omaa tiedolla johtamista tulisi kehittää tarveperustaisesti.

Hyte-tiedon kerääminen, jakaminen ja käyttö edellyttävät monensuuntaista, kehittyvää prosessia, joka huomioi eri toimijoiden tarpeet ja tiedon jatkuvan kehittämisen. Tähän tarvitaan yhteiset tavoitteet, selkeät vastuut, riittävä resursointi, saavutettava teknologia-infra ja aktiivinen vuoropuhelu.

Mitä tästä opimme

HyteData 2.0 -projektin merkittävimpiä hyötyjä on, että se on vahvistanut eri toimijoiden kyvykkyys- ja yhteistyötä hyte-tiedolla johtamisessa sekä madaltanut siiloja. Meillä on yhteiset asukkaat, joilla on hyvinvointinsa riippumatta siitä, katsooko asiaa kunta-, hyvinvointialue- vai järjestötoimijan näkökulmasta. Vaikka toimijoilla on omat lakisääteiset tai sovitut tehtävänsä, on resurssiviisasta hahmottaa yhteistä tilannekuvaa ja suunnata toimenpiteitä sen mukaan.

Projektin kokemukset tiivistyvät kahteen huomioon, joilla on merkitystä laajemminkin monitoimijaisessa tiedolla johtamisessa:

1. **Tiedon laatu on määriteltävä käyttötarkoituksesta käsin.** Teknisesti moitteeton data ei tuota arvoa, jos se ei vastaa päätöksenteon kysymyksiin tai jää ilman yhteistä tulkintaa.
2. **Yhteentoimivuus on yhtä paljon sosiaalinen kuin tekninen kysymys.** Yhteinen käsitteistö, luottamus ja vuoropuhelu ovat edellytys sille, että tieto liikkuu organisaatiorajojen yli. Sama koskee palautesilmukkaa: tiedon tuottajien on nähtävä, miten tietoa hyödynnetään.

Hyte-tiedon laatu on siis myös strateginen kysymys – ja strategisena kysymyksenä se koskee kaikkia, jotka ovat vastuussa väestön hyvinvoinnin edistämisestä. ■

Yhteinen käsitteistö, luottamus ja vuoropuhelu ovat edellytys sille, että tieto liikkuu organisaatiorajojen yli.

Harri Laihon on sosiaali- ja terveyshalintotieteen professori Itä-Suomen yliopistossa. Harrilla on yli 20 vuoden kokemus tietojohtamisen tutkimuksesta ja kehittämisestä.

Milla Kajanne on Länsi-Uudenmaan alueen HyteData 2.0 -hankkeessa yhtenä projektipäällikkönä (HyTe ry; STM:n terveyden edistämisen määräraha). Hän toimii myös terveydenhuollon johtamisen yliopistonlehtorina Helsingin yliopistossa.

LÄHTEET

Niemelä, J. & Auvinen, T. (2021). Järjestötieto hyvinvointialueiden tietojohdallisessa. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja 2021:37. <https://um.fi/URN:ISBN:978-952-00-8432-5>
Sosiaali- ja terveysministeriö (2026). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri etenee — hyvinvointitiedolla johtaminen paranee. Tiedote 13.1.2026. <https://valtionneuvosto.fi>